

SYLWIA BOŻEK

IZABELA EMERLING

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM W KONTEKŚCIE ZDOLNOŚCI KREDYTOWEJ

Słowa kluczowe: ryzyko, zarządzanie ryzykiem, zarządzanie ryzykiem kredytowym

Keywords: risk management, credit risk management

Klasyfikacja JEL: G21, G32

Wprowadzenie

Instytucje sektora finansowego jak banki czy przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe, oferując produkty dostosowane do specyfiki własnej działalności, funkcjonują w zmiennym otoczeniu rynkowym i narażają się na występowanie ryzyka. Dlatego tak istotne dla całej organizacji (instytucji) jest wdrażanie procesu zarządzania ryzykiem we wszystkich sferach jej aktywności, w tym aktywności dotyczącej świadczonych produktów, np. bankowych czy ubezpieczeniowych. „Przedsiębiorstwa, które posiadają solidne podstawy zarządzania ryzykiem, nawet w trudnym i zmiennym otoczeniu zachowują wiodące pozycje”¹. Działalność banków komercyjnych skupia się na różnych aktywnościach, ponieważ nie sprowadza się ona tylko do działalności kredytowej, czyli udzielania kredytów i pożyczek, ale obejmuje również inne usługi, tj. wykup wierzytelności, faktoring, forfaiting oraz leasing. Tradycyjną usługą banków, stanowiącą jednocześnie podstawowe źródło przychodów, są jednak udzielane kredyty, które znajdują odzwierciedlenie w sprawozdawczości finansowej banku. Celem artykułu jest przedstawienie problematyki zarządzania ryzykiem kredytowym w banku oraz jego wpływ na zdolności kredytowe kredytobiorcy.

Uregulowania działalności bankowej w odniesieniu do ryzyka

W bankach, czyli emitentach papierów wartościowych dopuszczonych do publicznego obrotu na regulowanym rynku lub zamierzających do ubiegania się o takie prawo, stosuje się

---

¹ S. Bożek: *Funkcjonowanie przedsiębiorstw ubezpieczeniowych w warunkach ryzyka. Standaryzacja zarządzania ryzykiem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010, s. 71.

regulacje międzynarodowe². Bankom w ich działalności, podobnie jak innym instytucjom o charakterze finansowym, w tym ubezpieczycielom, nieodłącznie towarzyszy ryzyko. Dlatego tak istotne jest wdrażanie zarządzania ryzykiem, najlepiej zarządzania zintegrowanego, opierającego się na *enterprise risk management* oraz na adekwatnych standardach zarządzania ryzykiem. Banki jako specyficzne podmioty gospodarcze nie są w stanie wyeliminować ryzyka bankowego, mogą nim jedynie odpowiednio zarządzać. Poziom występującego ryzyka (portfela ryzyka) jest zależny od wielu czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Dlatego można stwierdzić, że całe otoczenie banku może generować ryzyko bankowe. Natomiast zewnętrzne przyczyny występowania ryzyka bankowego to czynniki makroekonomiczne (inflacja, polityka fiskalna, polityka banku centralnego), a także czynniki mikroekonomiczne (liczba konkurencji oraz koniunktura gospodarcza na danym obszarze)³.

Działalność banków w głównej mierze polega na obrocie obcymi środkami pieniężnymi. Stanowią one zazwyczaj około 90% wszystkich pasywów banku. Jednak o jego pozycji na rynku świadczą także fundusze własne, które obejmują zaledwie kilka procent pasywów⁴. „Bank operuje bardzo dużymi, ale nie swoimi pieniędzmi”⁵, czyli działa między innymi na ryzyko deponentów. Dlatego bankowcy nie mogą wykazywać się dużą kreatywnością w swoich działaniach w porównaniu do innych podmiotów gospodarczych⁶.

Poszczególne obszary działalności banku generują różnego rodzaju ryzyka, które zależą od aktywności banku w danych obszarach⁷. Skutkami zbyt wysokiego ryzyka bankowego mogą być: zmniejszenie lub utrata płynności, spadek rentowności, wzrost kosztów działania, zmniejszenie zysków, spadek wiarygodności banku, mniejsze bezpieczeństwo⁸. W związku z tym banki nie mogą pominąć aspektu ryzyka, a jego wymóg uwzględniła wyznika z Umowy Kapitałowej i Nowej Umowy Kapitałowej, która również wpłynęła na kształt sprawozdania finansowego w kontekście ryzyka. Komitet Bazylejski jest jedną z najważniejszych światowych instytucji nadzorczych, gromadzących ekspertów z obszaru finansów i bankowości. Komitet przedstawia do publicznej wiadomości dokumenty będące rekomendacjami dla banków. W roku 1988 Komitet Bazylejski wydał Umowę Kapitałową, zwaną Basel I, która ustanowiła minimalny wymóg kapitałowy, który stanowił 8% zabezpieczenie aktywów kapitałem. Rekomendacja ta jednak nie stanowiła wymogu o charakterze prawnym, lecz była jedynie propozycją poprawy funkcjonowania banków. Umowa Kapitałowa została wtedy zaakceptowana przez więcej niż 100 nadzorów bankowych dzia-

² M. Ambroziak: *Analiza sprawozdań finansowych*, t. I: *Zrozumieć sprawozdanie polskie, MSSF, US GAAP*, C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 13.

³ M. Capiga: *Bankowość*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2008, s. 252.

⁴ A. Kijek: *Modelowanie portfela kredytowego banków w ujęciu branżowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008, s. 19.

⁵ W. Żółtkowski: *Zarządzanie ryzykiem bankowym w praktyce*, CeDeWu, Warszawa 2009, s. 18.

⁶ *Ibidem*, s. 18.

⁷ *Ibidem*, s. 205.

⁸ M. Capiga: *op.cit.*, s. 253.

łających na świecie. Unia Europejska również wdrożyła Basel I poprzez Capital Adequacy Directive (CAD)⁹.

Umowa Kapitałowa w regulacjach dotyczących ryzyka kredytowego przyjęła, że bank powinien zachować stosunek kapitału własnego do portfela kredytowego w granicach 8%. Wartość tego portfela kredytowego była interpretowana jako średnia ważona elementów, z których się składał, a ich znaczenie zależało od klasyfikacji kredytobiorcy. Ustalono następujące poziomy wag: 0%, 10%, 20%, 50% i 100%¹⁰. Takie podejście powodowało, że kredyt udzielony jednostce gospodarczej z ratingiem AAA i innej o ratingu BBB, był przydzielony do tej samej grupy ryzyka, przez co wymagał takich samych nakładów kapitałowych. Dlatego banki po pewnym czasie zaczęły ustalać swoje własne wewnętrzne metody oceny ryzyka kredytowego. Zależały one od wiarygodności kredytobiorców, przez co odbiegały od Basel I¹¹.

W roku 1999 Komitet Bazylejski rozpoczął pracę nad ulepszeniem funkcjonującej rekomendacji. Ostateczny wynik został osiągnięty przez stworzenie Nowej Umowy Kapitałowej (NUK), zwanej Basel II, która określa zasady, dzięki którym banki mogą kontrolować ryzyko bankowe. Jej ostateczna wersja została przedstawiona do publicznej wiadomości w czerwcu 2004 roku. Natomiast już w 2007 roku zaczęła ona obowiązywać w bankach funkcjonujących w Unii Europejskiej¹². W Polsce wprowadzenie NUK jest uznawane jako obowiązek, który ma na celu spełnienie wymogów nadzoru bankowego. Tymczasem zasady te dają bankom możliwość poprawy efektywności oraz zwiększenia swoich zysków¹³. „Nowa Umowa Kapitałowa składa się z trzech filarów”¹⁴. Filar I przedstawia wymogi kapitałowe obejmujące ryzyko kredytowe, rynkowe i operacyjne. W porównaniu z Umową Kapitałową Basel II zawiera zmiany dotyczące ryzyka kredytowego, a w zakresie ryzyka operacyjnego wprowadza nowe wymogi. Natomiast ryzyko rynkowe pozostawiono bez zmian¹⁵. Filar II (analiza nadzorcza) wymaga od banków wprowadzenia wewnętrznych procesów służących do oceny kapitału wewnętrznego, a także do określenia „docelowych kapitałów zgodnych z profilem ryzyka w danym banku i wymogami nadzorczymi”¹⁶. Filar III (dyscyplina rynkowa) zobowiązuje instytucje bankowe do ujawniania informacji dotyczących zakresu ich ryzyka i poziomu kapitalizacji. Jednak ujawnianie niektórych informacji o charakterze poufnym może zaszkodzić pozycji banków. Dlatego banki mogą nie ujawniać określonych danych, uzasadniając powód nieujawnienia pewnych informacji. Taka sytuacja skutkuje istnieniem pewnej dozy dobrowolności i uznaniowości w jawności operacji bankowych.

⁹ W. Żółtkowski: *op.cit.*, s. 29–31.

¹⁰ *Ibidem*, s. 31.

¹¹ *Ibidem*.

¹² M. Iwanicz-Drozdowska, *Zarządzanie finansowe bankiem*, PWE, Warszawa 2005, s. 7.

¹³ W. Żółtkowski: *op.cit.*, s. 9

¹⁴ *Ibidem*, s. 32.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

Basel II przedstawia wytyczne, jak należy zarządzać bankami w długiej perspektywie czasowej. Nowa Umowa Kapitałowa dla dużych banków, które mają już doświadczenie i potrafią skutecznie zarządzać ryzykiem, daje dodatkowo możliwość oferowania tańszych usług. Przekłada się to na zmniejszone wymogi kapitałowe zawarte w Filarze I rekomendacji. Pozwalają one na redukcję strat spowodowanych ryzykiem. Dla mniejszych banków Nowa Umowa Kapitałowa daje możliwość poprawy efektywności na skutek lepszego zarządzania ryzykiem oraz przez wykorzystanie mniejszego kapitału do prowadzenia działalności. Mają one również przewagę wynikającą z bardzo dobrej znajomości klientów na danym obszarze¹⁷.

Główne różnice między Basel I i Basel II przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Różnice między Basel I i Basel II

Umowa Kapitałowa	Nowa Umowa Kapitałowa
Główna uwaga skupiona na jednolitej mierze ryzyka	Większy nacisk na zastosowanie opracowanych przez banki własnych metod oceny ryzyka i (po zaakceptowaniu przez organ nadzorczy) kontrolowania ich zastosowania
Jedna miara ryzyka pasuje do wszystkich podmiotów	Większa elastyczność, oparcie metody na zestawie różnych wskaźników dla lepszej oceny stopnia ryzyka
Miara ryzyka zdefiniowana w sposób ogólny, bez uwzględniania wielu istotnych szczegółów	Miary ryzyka bardziej wrażliwe na stopień ryzyka

Źródło: J. Zombirt: *Nowa Umowa Kapitałowa. Ewolucja czy rewolucja*, CeDeWu, Warszawa 2009, s. 56.

Zarys zarządzania ryzykiem kredytowym w banku

W wyniku przyjęcia postanowień Nowej Umowy Kapitałowej sektor bankowy został zmuszony do sformalizowania zasad zarządzania ryzykiem bankowym, a także do ujawniania pewnych informacji z tym związanych. Ogólnie informacje wymagające ujawnienia w ramach dyscypliny rynkowej można podzielić na dwa rodzaje: informacje jakościowe i informacje ilościowe, przy czym obydwie kategorie mogą być uzupełnione danymi o charakterze opisowym¹⁸. W sprawozdaniu finansowym każdy bank powinien zamieścić informacje dotyczące nazwy banku, jego struktury kapitałowej, opisu strategii oraz procesu zarządzania ryzykiem, opisu ryzyka i sposobów jego raportowania, a także sposobów zabezpieczenia przed ryzykiem. Te informacje znajdują się we wstępie do informacji

¹⁷ *Ibidem*, s. 33.

¹⁸ E. Wiszniowski: *Postulowane kierunki zmian w sprawozdawczości finansowej banków*, [w:] *Sprawozdawczość i rewizja finansowa. Kierunki zmian*, red. B. Micherda, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2011.

dotatkowej. W informacji dodatkowej banki powinny ujawniać między innymi dane na temat ryzyka bankowego, jednak dane takie w informacji dodatkowej ograniczono tylko do czterech kategorii, podczas gdy mapa ryzyka wyszczególnia 47 kategorii ryzyka ujętego w dziewięciu klasach¹⁹.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym wraz z wejściem w życie postanowień Nowej Umowy Kapitałowej zaczęło odgrywać w bankach bardzo istotną rolę. Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymanie stabilnego i zrównoważonego pod względem jakości, jak również ilości portfela kredytowego, równocześnie cechującego się wysoką dochodowością oraz minimalizacją ryzyka wystąpienia kredytów zagrożonych. Zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmuje przedsięwzięcia mające na celu planową i celową analizę oraz sterowanie ryzykiem występującym w działalności bankowej, a także kontrolę podejmowanych przedsięwzięć. A zatem można wyróżnić następujące etapy w zarządzaniu ryzykiem kredytowym: identyfikację czynników ryzyka, koordynowanie ryzykiem, monitorowanie i kontrola podejmowanych działań.

Podstawowe narzędzie zarządzania ryzykiem portfela kredytowego stanowią limity koncentracji wyznaczane dla określonego rodzaju zaangażowań kredytowych²⁰. Możemy je podzielić na limity, które są dla banku limitami zewnętrznymi, określonymi przez władze nadzorcze, oraz limitami ustalone wewnątrz banku²¹. Przykładem ograniczenia ryzyka kredytowego może być wyznaczony łączny limit kredytów udzielonych podmiotom wewnętrznym powiązanych z bankiem, kwotowy limit kredytu udzielonego wyżej wymienionym podmiotom oraz kwotowy limit salda debetowego na rachunku bieżącym.

Dywersyfikacja, czyli rozproszenie ryzyka, może mieć charakter ilościowy oraz jakościowy. Ilościowa dywersyfikacja ryzyka kredytowego dotyczy limitów ustalonych wewnątrz banku. Jest ona ustalona na podstawie doświadczeń banku oraz prowadzonej polityki ryzyka kredytowego. Wiąże się z ustaleniem pułapu maksymalnego zaangażowania udzielonemu jednemu klientowi lub kilku powiązanych ze sobą klientów, globalnego limitu zaangażowania wobec kredytobiorców, limitów pojedynczego rodzaju kredytu bankowego. Jakościowa dywersyfikacja ryzyka kredytowego, polegająca na zmniejszeniu ryzyka kredytowego wynikającego z występowania wzajemnych współzależności pomiędzy poszczególnymi kredytami, opiera się na ustaleniu następujących form limitów kredytowych: stosunku zaangażowania kredytowego do funduszy własnych banku, udziału zaangażowania danej grupy kredytów w portfelu kredytowym, bezwzględnej kwoty danego zaangażowania kredytowego²².

¹⁹ KNF (2011), BION w bankach – mapa klas ryzyka i ich definicje, www.knf.gov.pl.

²⁰ W. Żółtkowski: *op.cit.*, 63.

²¹ M. Iwanicz-Drozdowska, A. Nowak: *Ryzyko bankowe*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2002, s. 45.

²² R. Jagiełło: *Ryzyko kredytowe dla portfela kredytowego*, [w:] *Bankowość. Podręcznik akademicki*, red. W.L. Jaworski, Z. Zawadzka, Warszawa 2005, s. 697.

Ustawa Prawo bankowe jednoznacznie określa limit koncentracji zaangażowań i limit dużych zaangażowań²³. Zgodnie z art. 71 ustawy, suma wierzytelności banku oraz udzielonych przez bank zobowiązań pozabilansowych obciążonych ryzykiem pojedynczego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć 20% funduszy własnych banku wobec pojedynczego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie, gdy którykolwiek z tych podmiotów jest w stosunku do banku podmiotem dominującym lub zależnym od podmiotu dominującego wobec banku ani 25% funduszu własnych banku w przypadku, gdy żaden podmiot nie jest podmiotem powiązany z bankiem w sposób wcześniej opisany. Suma wierzytelności banku równych lub przekraczających 10% funduszy własnych banku w stosunku do podmiotów wcześniej wymienionych nie może być wyższa niż limit dużych zaangażowań, który wynosi 800% tych funduszy²⁴. Limity koncentracji zaangażowań kredytów zwiększają poziom bezpieczeństwa, ograniczają bowiem skłonność do podejmowania nadmiernego ryzyka.

Zdolność kredytowa kredytobiorcy w kontekście oceny ryzyka kredytowego

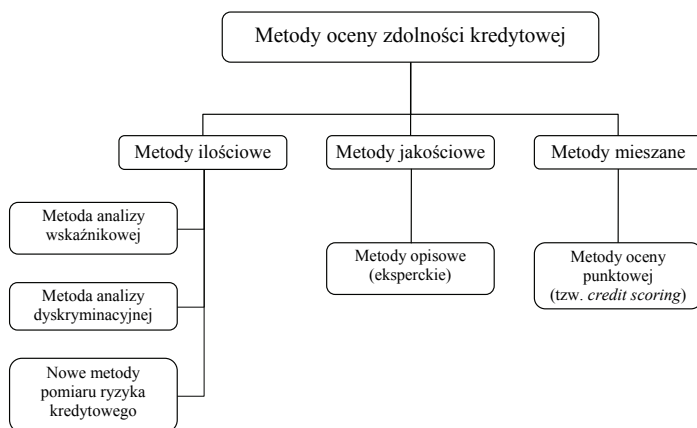
W ostatnich latach banki wdrożyły skomplikowane procedury dotyczące oceny wniosku kredytowego, udzielania kredytu, monitorowania spłaty oraz ewentualną windykację. Dzięki procedurom kredytowym banki starają się zmniejszyć ponoszone ryzyko kredytowe i zwiększyć spłacalność kredytów. Ma to na celu selekcję klientów, podział klientów na segmenty, w stosunku do każdego z nich prowadzona jest inna polityka kredytowa. Najczęściej klienci są dzieleni na cztery grupy: klienci o bardzo dobrej kondycji finansowej, klienci o dobrej kondycji finansowej, klienci o słabej kondycji finansowej²⁵.

Zdolność kredytowa pozwala na określeniu maksymalnego miesięcznego obciążenia kredytowego, które może być obsłużone z posiadanych dochodów, przy których kwota pozostająca do dyspozycji na jednego członka gospodarstwa nie jest mniejsza od kwoty ustalonej przez bank. Kalkulacja zdolności kredytowej uwzględnia koszt utrzymania gospodarstwa domowego, stałe miesięczne opłaty i wysokość planowanej raty kapitałowej, uwzględniając parametry kredytu podane przez klienta we wniosku kredytowym. Podstawę do wyliczenia zdolności kredytowej stanowią dochody z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, emerytury lub renty, zasiłków przedemerytalnych lub świadczeń przedemerytalnych, kontraktu menedżerskiego, stosunku służbowego, wykonywania pracy nakładczej (chałupnictwo), prowadzenia gospodarstwa rolnego, prowadzenia działalności gospodarczej, działalności wykonywanej osobiście, najmu, dzierżawy nieruchomości oraz innych dochodów zaakceptowanych przez bank.

²³ M. Capiga: *Działalność kredytowa monetarnych instytucji finansowych*, Difin, Warszawa 2006, s. 182.

²⁴ Ustawa Prawo bankowe, DzU nr 72, poz. 665, art. 71.

²⁵ Z. Dobosiewicz: *Bankowość*, PWE, Warszawa 2011, s. 215.

Rysunek 1. Podział metod oceny zdolności kredytowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie literatury przedmiotu.

Wyróżnia się dwie kategorie zdolności kredytowej: formalnoprawną i merytoryczną²⁶. Zdolność kredytowa w ujęciu formalnoprawnym oznacza wiarygodność prawną klienta, tzn. zdolność do zawierania umów kredytowych, natomiast zdolność kredytowa w ujęciu merytorycznym oznacza tym razem wiarygodność ekonomiczną kredytobiorcy i obejmuje: personalną zdolność kredytową, ekonomiczną zdolność kredytową.

Ze względu na sposób wykorzystania i interpretacji analizowanych danych metody oceny zdolności kredytowej możemy podzielić na następujące grupy: metody oceny punktowej (tzw. *credit scoring*), metoda analizy wskaźnikowej, metody opisowe (eksperckie), metody analizy dyskryminacyjnej, tzw. nowe metody oceny ryzyka kredytowego (rys. 1)²⁷.

Ocena zdolności kredytowej oraz symulacja spłaty zaciągniętych kredytów w różnych walutach

Badanie zdolności kredytowej klienta jest podstawowym obowiązkiem banku. Zgodnie z Prawem bankowym: „Bank uzależnia przyznanie kredytu od zdolności kredytowej kredytobiorcy”²⁸. Na przykładzie zaprezentowano badanie zdolności kredytowej klienta w okresie, w którym trudno było otrzymać kredyt. Zatem przykładowy Jan Kowalski wraz z żoną złożył w banku w kwietniu 2010 wniosek o udzielenie kredytu na zakup lokalu mieszkalnego w kwocie 560 000,00 zł na okres 30 lat. Jedynym źródłem dochodu jest do-

²⁶ M. Capiga: *Bankowość...*, op.cit., s. 168.

²⁷ Por. I. Emerling, R. Jurkiewicz, *Badanie skuteczności wskaźników finansowych do oceny zagrożenia upadłością kredytobiorcy na przykładzie wybranych spółek giełdowych*, Zeszyty Naukowe WSiB w Białymstoku Białej. *Stabilność systemu finansowego warunkiem rozwoju gospodarczego*, Bielsko Biala 2013.

²⁸ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, DzU nr 140, poz. 939, art. 70.

chód potencjalnego klienta, który prowadzi własną działalność gospodarczą, świadcząca usługi prawne. Z przedstawionych dokumentów finansowych, tj. PIT-36 za poprzedni rok oraz z książki przychodów i rozchodów, dokonano obliczenia dochodu netto potencjalnego klienta oraz obliczono, czy posiada on zdolność kredytową.

Sposób obliczenia przedstawia tabela 2.

Tabela 2

Wyliczenie wstępnej zdolności kredytowej kredytobiorcy (w zł)

Rok	2009	2010
Liczba miesięcy	12	3
Przychody	214 952,00	53 738,00
Koszty	89 874,60	22 468,65
Suma amortyzacji	0,00	0,00
Miesięczny koszt ubezpieczenia społecznego		115,89
<i>dochód P-K</i>	125 077,40	31 269,35
P – urocznione	214 952,00	
K – urocznione	89 874,60	
Dochód brutto (część P-K) uroczniony	125 077,40	
1. Dochód brutto	10 423,12	dla okresu poszerzonego
2. Dochód brutto	10 423,12	dla poprzedniego roku
3. Dochód brutto	10 423,12	dla okresu bieżącego
Wynik Dp:	10 423,12	
Dochód netto	8 431,06	

Źródło: opracowanie własne na podstawie udostępnionych danych bankowych.

Pracownik banku dokonał analizy zdolności kredytowej z której wynika następująco:

Miesięczny dochód netto wynosi	8 431,06 zł
– stałe koszty	600,00 zł
– inne zobowiązania	1 525,00 zł
– wysokość raty wnioskowanego kredytu	5 120,23 zł
	<u>1 185,83 zł</u>
Liczba osób w rodzinie	<u>2</u>
Kwota pozostała na jednego członka rodziny	592,92 zł

Zgodnie z wewnętrznymi regulacjami obowiązującymi w banku, z których wynika, że w przypadku, gdy kwota pozostająca na jednego członka rodziny jest większa niż 300,00 zł, klient posiada zdolność kredytową. W związku z powyższym przykładowa rodzina posiada zdolność do obsługi kredytu i otrzyma kredyt na sfinansowanie zakupu nieruchomości. W tym kontekście warto mieć na względzie także to, w jakiej walucie zaciągnięcie kredytu

będzie dla klienta najbardziej opłacalne oraz będzie stanowiło najmniejsze obciążenie jego budżetu domowego. Przedstawiony przykład sugeruje istnienie problemu związanego z decyzją klienta, w jakiej walucie w obecnej sytuacji rynków finansowych racjonalnym jest zaciągnięcie kredytu. Bowiern na zdolność kredytową kredytobiorcy zdecydowanie wpływa ogólna sytuacja panująca na rynku bankowym oraz zglobalizowanym rynku finansowym.

Podsumowanie

Przedstawiona problematyka z pewnością nie wyczerpuje problemu, ukazuje jedynie znaczenie ryzyka (na przykładzie ryzyka kredytowego) w działalności organizacji, a zwłaszcza procesu zarządzania ryzykiem. W ostatnich latach przedsiębiorstwa borykają się z wieloma problemami, takimi jak spadek obrotów, trudności z uzyskaniem kredytu, a tym samym pogorszeniem zdolności kredytowej. Z powyższych rozważań wynika, że sytuacja finansowa zmusiła banki do zastosowania bardziej rygorystycznej oceny zdolności kredytowej swoich klientów. W ostatnich latach banki zaostrzyły kryteria uzyskiwania kredytów, zwłaszcza walutowych. Te zaostrzone kryteria wprowadzone przez banki ograniczyły angażowanie się banków w zbyt ryzykowne operacje. Banki zmniejszyły więc szeroką akcję kredytową. Bardzo dużą popularnością zaczęły cieszyć się lokaty. Można zatem stwierdzić, że pogorszenie się sytuacji finansowej wpłynęło również na zdolność do zaciągania kredytów przez kredytobiorców.

Literatura

- Ambroziak M.: *Analiza sprawozdań finansowych*, t. I: *Zrozumieć sprawozdanie polskie, MSSF, US GAAP*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
- Bożek S.: *Funkcjonowanie przedsiębiorstw ubezpieczeniowych w warunkach ryzyka. Standaryzacja zarządzania ryzykiem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010.
- Capiga M.: *Bankowość*, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Ekonomicznej, Katowice 2008.
- Capiga M.: *Działalność kredytowa monetarnych instytucji finansowych*, Difin, Warszawa 2006.
- Dobosiewicz Z.: *Bankowość*, PWE, Warszawa 2011.
- Emerling I., Jurkiewicz R.: *Badanie skuteczności wskaźników finansowych do oceny zagrożenia upadłością kredytobiorcy na przykładzie wybranych spółek giełdowych*, Zeszyty Naukowe WSFiB w Bielsku Białej. *Stabilność systemu finansowego warunkiem rozwoju gospodarczego*, Bielsko Biała 2013.
- Iwanicz-Drozdowska M.: *Zarządzanie finansowe bankiem*, PWE, Warszawa 2005.
- Iwanicz-Drozdowska M., Nowak A.: *Ryzyko bankowe*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2002.
- Jagiełło R.: *Ryzyko kredytowe dla portfela kredytowego*, [w:] *Bankowość. Podręcznik akademicki*, red. W.L. Jaworski, Z. Zawadzka, Warszawa 2005, s. 697.
- Jajuga K.: *Zarządzanie ryzykiem*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 184.

- Jaruga A., Frenzel M., Ignatowski R., Kabalski P.: *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Nowe regulacje*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2006.
- Kijek A.: *Modelowanie portfela kredytowego banków w ujęciu branżowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2008.
- KNF (2011), BION w bankach – mapa klas ryzyka i ich definicje, www.knf.gov.pl.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, DzU nr 140, poz. 939.
- Wiszniewski E.: *Postulowane kierunki zmian w sprawozdawczości finansowej banków*, [w:] *Sprawozdawczość i rewizja finansowa. Kierunki zmian*, red. B. Micherda, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Kraków 2011.
- Zombirt J.: *Nowa Umowa Kapitałowa. Ewolucja czy rewolucja*, CeDeWu, Warszawa 2009.
- Żółtkowski W.: *Zarządzanie ryzykiem bankowym w praktyce*, CeDeWu, Warszawa 2009.

dr Sylwia Bożek
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Katedra Rynku Ubezpieczeniowego

dr Izabela Emerling
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Katedra Rachunkowości

Streszczenie

Jednym z najistotniejszych obszarów działalności banków komercyjnych jest działalność kredytowa, której sposób ujęcia w księgach rachunkowych i sprawozdaniach finansowych determinuje obraz sytuacji majątkowej i finansowej, odzwierciedlony w sprawozdawczości finansowej banku komercyjnego. W ostatnich dwudziestu latach, cechujących się dynamicznym rozwojem rynków kapitałowo-pięniężnych i gospodarek wielu krajów – zwiększa się zapotrzebowanie na pełną, aktualną, porównywalną i wiarygodną informację o sytuacji majątkowej i finansowej oraz o ryzyku finansowym, na jakie narażony jest bank. Celem artykułu jest przybliżenie problematyki zarządzania ryzykiem kredytowym w kontekście oceny zdolności kredytowej w banku.

CREDIT RISK MANAGEMENT AND CREDIT RATING

Summary

One of the most crucial areas of the commercial banks activities is the credit activity. The method in which it is expressed in the account books and the financial records, determines the image of the financial and asset situation, reflected in the financial account of the commercial bank. During the last twenty years – characterized by the dynamic development of capital and financial markets and economies of many countries – a demand, for the full, current, comparable and reliable information about the assets and the financial status as well as the credit risk of the economic units, has been increasing. The article discusses credit risk management in the context of client's credit rating.